

Het Rijksmuseum evalueert eigen objectbeschrijvingen

Frisse blik op bestaande terminologie

Hoe gebruik je de taal van deze tijd, zonder de geschiedenis te kort te doen? Het Rijksmuseum evalueert sinds 2015 kritisch de eigen objectbeschrijvingen en past deze waar nodig aan, naast de bestaande invoer.

Heidi Berkhout

Om een breed samengesteld, hedendaags (inter)nationaal publiek enthousiast kennis te laten maken met kunst en geschiedenis, moet je als museum de juiste taal spreken. Bijvoorbeeld tijdens tentoonstellingen, in publicaties, op websites en in audiotours. Een belangrijke rol hierbij speelt de werkgroep Terminologie. De werkgroepleden beoordelen en wijzigen objectbeschrijvingen in Adlib, het collectie-managementsysteem (CMS) van het Rijksmuseum. Data uit dit CMS worden namelijk op de Rijksmuseumwebsite getoond en via API's uitgeleverd aan derden, zoals Europeana, Wikidata en Wikimedia.

Kritisch oordeel

“Sommige objectbeschrijvingen bevatten taalgebruik dat tegenwoordig ook als kwetsend kan worden ervaren. In andere beschrijvingen klinkt een (te) Eurocentrisch perspectief door. Om die reden houden we ons bezig met het kritisch beoordelen van de tot nu toe gebruikte terminologie,” aldus Bas Nederveen, informatiespecialist Collectie Informatie van de afdeling Research Services.

Iedere objectbeschrijving wordt afzonderlijk bekeken. Inmiddels zijn termen uit ongeveer achthonderd beschrijvingen tegen het licht gehouden, waarbij in ongeveer driehonderd gevallen is besloten om een nieuwe titel of beschrijving op te nemen in de database naast

de bestaande invoer. Het Rijksmuseum gooit dus geen ‘oude’ objectbeschrijvingen weg. Nederveen: “Alle informatie in de database blijft bewaard en wij documenteren onze afwegingen, zodat deze voor geïnteresseerden beschikbaar zijn en blijven. Wij onderzoeken de mogelijkheid om ook de oude beschrijvingen op de website te tonen, zodat het hele proces online te volgen is.”

Maatwerk

“Het maken van een nieuwe beschrijving is maatwerk. Dat doen we samen met vele andere experts. In de werkgroep zijn verschillende afdelingen van het Rijksmuseum vertegenwoordigd en wordt regelmatig overlegd

met externe conservatoren en informatie-specialisten. Ook wordt er samengewerkt met andere musea en advies ingewonnen bij belangvertegenwoordigers. Geïnteresseerden in deze terminologieproblematiek ontmoeten we graag tijdens een symposium later dit jaar, georganiseerd door het Museum voor Wereldculturen (als overkoepelende organisatie van de volkenkundige musea in Nederland), de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, de Nederlandse Museum Vereniging en het Rijksmuseum.

Meer informatie over dit symposium volgt via de websites van de organisatoren.”

rijksmuseum.nl/nl/onderzoek/terminologie

Nadere bestudering van een object of de documentatie levert vaak informatie op voor een betere beschrijving. Zo gaat het meisje op deze tekening niet langer door het leven als ‘Negerkind in locale kleding’, maar als ‘Portret van Affie’. Haar naam bleek gewoon op de tekening te staan.

credits Portret van Affie, vroeger bekend als ‘Negerkind in locale kleding’, Jacob Marius Adriaan Martini van Geffen (1821-’66), aquarel, gewassen inkt, potlood, ca. 1859

Stagiaire gezocht De werkgroep Terminologie zoekt een stagiaire voor 4 maanden (maart-juni), 2 dagen per week. Interesse? Mail naar B.Nederveen@rijksmuseum.nl.

Sinds oktober 2017 timmeren ze aan de weg, de drie musketiers van het Digital Humanities Lab. Teamleider Van Erp: “Laatst werden we de ‘incubator-groep’ genoemd, dat vind ik mooi.”

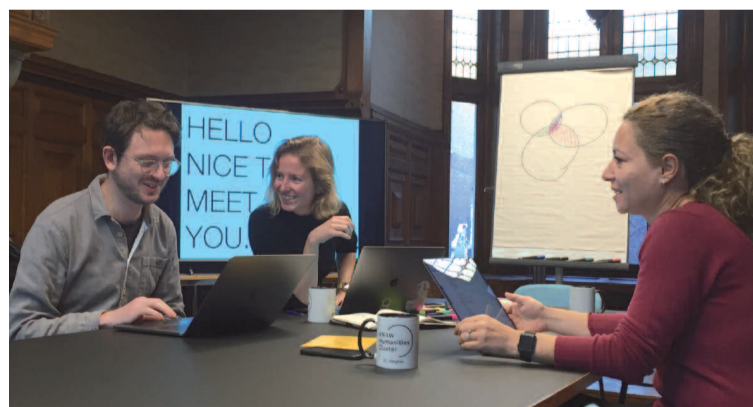
Machteld Maris

Het team heeft de opdracht om Digital Humanities in het KNAW Humanities Cluster te versterken en uit te breiden. Enerzijds door met het DHLab een eigen onderzoeksprogramma vorm te geven, anderzijds om onderzoeksprogramma's binnen en buiten het Cluster op te zetten. De verwachtingen zijn hoog gespannen.

Kruisbestuiving

Marieke van Erp: “We doen zelf onderzoek, hebben verschillende achtergronden en maken deel uit van de drie instituten in het Cluster. We vullen elkaar aan. Dat is een voordeel. Bovendien heeft het Cluster een unieke mix van onderzoekers in verschillende disciplines, en

DHLab: bruggenbouwers van het KNAW Humanities Cluster

Van links naar rechts: Melvin Wevers, historicus en digital humanities-specialist, teamleider Marieke van Erp, taaltechnoloog en specialist op het gebied van semantische analyse van teksten op entiteiten en gebeurtenissen en Adina Nerghes, communicatiewetenschapper en text analytics-specialist. foto Thijs van der Veen

onmetelijke datasets.” Melvin Wevers: “Het is zo goed om na te denken over andere, digitale manieren om een onderzoek aan te pakken.

Kunnen we nieuwe methoden aandragen waarmee onderzoekers nog beter hun onderzoek kunnen uitvoeren? Computers kunnen onder-

zoeker op een nieuwe manier laten kijken naar hun eigen wetenschappelijk onderzoek.” Adina Nerghes: “Onze volgende stap is het stimuleren van collega's om nieuwe projecten op te zetten en nieuwe samenwerkingen aan te gaan.”

Digitaal én traditioneel

Alle drie benadrukken ze dat Digital Humanities een aanvulling op het traditioneel onderzoek is, niet een vervanging. Adina: “In de sociale wetenschappen is een vergelijkbare ontwikkeling zichtbaar. Digitale onderzoeksmethoden worden al jaren gebruikt, maar nu heeft iedereen het over ‘computational social science’. Er wordt onderscheid gemaakt tussen kwalitatief en kwantitatief onderzoek. Maar in mijn ogen staan ze niet tegenover elkaar, ze

vullen elkaar aan. Dat wij ons richten op Digital Humanities wil dus niet zeggen dat we daarmee de traditionele onderzoeksmethodes achter ons laten.”

Drie thema's

Marieke: “Na vele verkennende gesprekken hebben we nu drie thema's gekozen: Connections, Change en Entities and Events. Hiermee gaan we verder. We hebben veel in huis, maar we zoeken ook steeds verder naar samenwerkingen met collega's die ons hierin kunnen aanvullen. En andersom geldt dat natuurlijk ook, als er onderzoekers zijn van andere instellingen of organisaties die met onze data aan het werk willen, dan staan we daar open voor.

huc.knaw.nl/digital-humanities-lab